

რიალურ და სულიერ სიკეთეთა შორის არჩევანს. იგი ატყვია არჩევანსაც სულიერ სიკეთეთა იმ დიდ ბლოკებს შორის, რომელთაგან ზოგის მოხმარებას მეტი სარგებლობა მოაქვს საზოგადოებისთვის, ზოგისას ნაკლები, ხოლო ზოგი სულიერების დეგრადირებას იწვევს ანუ სიკეთე კი არაა, არამედ - ბოროტება, ღირებულება კი არაა, არამედ - მისი ანტიპოდი, რომელიც სამეცნიერო ენაში შეიძლება შევიდეს როგორც უარყოფითი ღირებულება. თუ მთავრობა ზრუნავს ადამიანთა საღ სულიერ განვითარებაზე, კერძოდ კი მათში მაღალი გემოვნებისა და მაღალი ღირებულებითი ორიენტირების გამომუშავებაზე, იგი უნდა ასტიმულირებდეს ამ მოთხოვნათა შესატყვისი სულიერი პროდუქტების (ლიტერატურისა და ხელოვნების შესატყვისი ნიმუშების) მიწოდებასა და მოხმარებას ზემოთ უკვე ხსენებული თუ სხვა ინსტრუმენტების მომარჯვებით. ამისათვის საჭიროა ვეძიოთ შესაბამისი გამოცდილება როგორც ან-მყოფი, ისე წარსულში (მათ შორის არც საბჭოური გამოცდილება უნდა გამოგვრჩეს მხედველობიდან იმ შენიშვნით, რომ ლიტერატურისა და ხელოვნების სფეროში მაშინ მაღალი ღირებულების მატარებლად ითვლებოდა ის პროდუქტები, რომლებიც კომუნისტურ იდეოლოგიას ემსახურებოდა).

გლობალიზაციის ეპოქა სულ უფრო მძაფრად აჩენს "ოქროს მილიარდის" ქვეყნების ღირებულებათა მიმზიდველობას. მათკენ სწრაფვა დღეს ბუნებრივია და უფრო მეტი სიკეთის მომტანიც, ვიდრე წარსულში მოუტანია ჩვენთვის უცხოურ ღირებულებათა გაზიარებას. ოღონდ გააჩნია, რა მიზეზებითა და ფორმებით ხდება იგი: იმ მიზეზებით, რომ სრულყოფილ საკუთარი ღირებულებები და საკუთარი თავი თუ უბრალო წამბაძველობითა და იქაური ცხოვრებისგან თვალის მოჭრით ანუ სიბრმავეთ; და რა ფორმით წარმოგვიდგენია მათი გაზიარება - ბრმადვე გადმოვლას ვაპირებთ თუ ჩვენს ფესვებზე აღმოცენებულ ღირებულებებთან მათ მისადაგებას.

ამრიგად, პრინციპი იმისა, რომელი უცხოური ღირებულებების განხორციელება დავისახოთ მიზნად, შემდეგია: უნდა შევეცადოთ ნებისმიერი პროგრესული ღირებულების განხორციელებას, რომელიც კი თავსებადი იქნება ჩვენი კულტურისადმი იმის მიუხედავად, რომელი ქვეყნისა და ხალხისაგან მომდინარეობს იგი.

ამასთანავე აუცილებელია იმის გათვალისწინება, რომ - ჩვენი იქნება თუ უცხოური - ღირებულებები შინაგანად წინაარმდეგობრივია, ისევე როგორც ყოველი რეალური მოვლენა. „შუქი“ და „ჩრდილი“, რომელიც მათ მუდამ თან ახლავთ, უზოგადესი ცნებები გამოითქმის როგორც „სიკეთე“ და ბოროტება.“ ღირებულებები თავისთავად სიკეთეს უნდა წარმოადგენდნენ და ჭეშმარიტი ღირებულებები წარმოადგენენ კიდევ მათ, მაგრამ სიკეთე ყოველთვის ბოროტებასთან შეპირისპირებაში მოიაზრება და ცალკეული ადამიანებისა თუ მათი ერთობების ქცევის ღირებულებით ორიენტირებს სიკეთის ნაცვლად მართლაც მოაქვთ საზოგადოებისთვის ზიანი

ანუ ბოროტება. აქ ჩვენთვის სახელმძღვანელოა დიდი ილიას საოცრად ღრმა და მარტივად თქმული სიტყვები: „კეთილი და ბოროტი, ცოდვა და მადლი მართო ადამიანის გულისხმის საქმეა... და რადგან ადამიანი ყველგან ადამიანია, მამასადამე, რაც ერთგან და ერთისთვის ცოდვაა და ბოროტი, მეორისთვისაც ცოდვა და ბოროტი უნდა იყოს ყველგან, ყოველთვის და ყველა შემთხვევაში. ჩვენ ვხედავთ და დღე-მუდამ მაგალითებით ვრწმუნდებით, რომ ეს ასე არ არის. რატომ? ... მაგ. „რატომს“ ჯერ-აქამომდე ადამიანმა გულდაჯერებული პასუხი ვერ მოუპოვა“ [1, გვ. 327-328]. „გულდაჯერებული პასუხი“ მაგ „რატომზე“ არც დღეს გვაქვს და იქნებ ვერც ვერ-ასდროს გვექნეს. მაგრამ ციტატიდან გამომდინარე შეიძლება ვისაუბროთ ბევრ რამეზე: იდეალურ და რეალურ, ობიექტურსა (ჭეშმარიტსა) და სუბიექტურ ღირებულებებზე, საზოგადოებისა და ინდივიდუალურ ღირებულებებზე, ღირებულებათა საზომის ფარდობითობაზე, ღირებულებათა წინააღმდეგობებსა და ბრძოლებზე და ა.შ.

პასუხი არა გვაქვს უპირველესად იმიტომ, რომ სოციალური ღირებულებები სწორედ რომ ადამიანის გულის ხმის გამოვლინებაა და რომ გააბსოლუტებული სახით მათ მხოლოდ პლატონისეულ იდეათა სამყაროში თუ წარმოვიდგინოთ, სადაც უმაღლესი ღირებულებაა სიკეთე. სიტყვა „სიკეთე“ ბევრ რამეზე ითქმის ქართულშიცა და სხვა ენებშიც - ითქმის იგი ადამიანზეც, სასარგებლო ადამიანისეულ ქცევაზეც და ა.შ. და ითქმის იგი ყოველ ჭეშმარიტ ღირებულებაზე, რომელიც ადამიანთა ქცევის ორიენტირი უნდა იყოს. ამ აზრით ღირებულება ის კი არ არის, რაც ადამიანებს მოსწონთ და უნდათ, არამედ ის, რაც მათ უნდა უნდოდეთ და რასაც ისინი უნდა ესწრაფოდნენ, როგორც სრულყოფილებას პირადასა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. მაგრამ ცხოვრებას თავისი წინააღმდეგობები აქვს საზოგადოების განვითარების ნებისმიერ ეტაპზე და ადამიანებს ძალუძთ მხოლოდ იმ ღირებულებების სრული თუ არასრული გაცნობიერება, რომელი ღირებულებებიც ამ ეტაპზეა სასარგებლო საზოგადოებისათვის.

კომუნისტურ იდეალებსა და სოციალურ-ეკონომიკური სტრუქტურების შესაბამის მონყობას ბევრი ადამიანი დიდხანს აღიქვამდა სრულყოფილებად. დღეს ასეთი ადამიანები ცოტანი არიან, მაგრამ არსებობენ და სულაც არ მიაჩნიათ სიკეთედ საბაზრო ეკონომიკა. მაინც შეიძლება ითქვას, რომ ჭეშმარიტი ღირებულებები ატარებენ საყოველთაო ნიშანს. ისინი მას ატარებენ იმ აზრით, რომ ისინი სასარგებლონი არიან ადამიანთა მთელი ერთობისთვის, რომ მათ შეუძლიათ წინ წასწიონ ეს ერთობა ან/და მთელი კაცობრიობა. დიდი მნიშვნელობა არა აქვს, დაიმსახურებენ თუ ვერა ისინი საყოველთაო ან უმრავლესობის მონონებას: ბევრი და ცოტა აქ არაფერს ნიშნავს. ასეთი ღირებულებები თავდაპირველად იდეის სახით ჩნდებიან ცალკეული ადამიანების გონებაში და, როგორც წესი, აწყდებიან კონსერვატიული აზრის წინააღმდეგობას. მისი განხორციელება ზოგჯერ

მართლაც მოუმწიფებელია ან შესაბამისი გარემო-პირობების მოუმზადებლობისა და ან თვით იდეისა თუ მისი განხორციელების წესის ჯეროვანი დასაბუთების უქონლობის გამო. ამ შემთხვევაში კონსერვატიული აზრის გამარჯვებაა სასარგებლო. ზუსტია ამდაგვარი სიტუაციების ილიასეული შეფასება: “ჭეშმარიტი კონსერვატორობა ესარჩლება და იცავს მართო იმისთანა ძველს, რომელიც მისის გულწრფელის აზრით, ჯერ კიდევ გამოსადეგია და საჭირო ცხოვრებისათვის.” ზუსტადაა ჩასმული წინადადებაში სიტყვა “გულწრფელიც”, ვინაიდან გულწრფელი აზრი ყოველთვის არ არის სწორი.

რით და რამდენად იყო მომწიფებული სოციალისტური ქვეყნების შემობრუნება საბაზრო ეკონომიკისაკენ? ეს ქვეყნები განვითარების ჩიხში შევიდნენ, ჯეროვანი თეორიული დასაბუთება კი გარდამავალ პერიოდს არ ჰქონია, რამაც ისეთი ნგრევა გამოიწვია, რომ „დიდი დეპრესიის“ დროინდელი ნგრევა მასთან ვერ მოვა. ვერც სასურველი ეკონომიკური და, მთლიანად, სოციალური სტრუქტურები მივიღეთ. საბაზრო სისტემა, როგორც ცნობილია, უხინჯო არაა და მისმა ხინჯებმა პოსტსოციალისტურ ქვეყნებში, მათ შორის განსაკუთრებით - საქართველოში, მთელი ძალით იჩინეს თავი: საბაზრო ეკონომიკა სოციალურად უღმობელია და გასული მეოთხედი საუკუნის საქართველო ამის ილუსტრაციაა იმის მიუხედავად, რომ ხელისუფლებამ დროშაზე იმთავითვე სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკა დაიწერა; მენარმული სექტორი უძღურია საკმარისი ოდენობით მიაწოდოს მომხმარებელს საზოგადოებრივი სიკეთეები და ჩვენს ხელისუფლებას შემოსავალი არ ყოფნის შეავსოს მათი დეფიციტი; საბაზრო სისტემა უძღურია აიცილოს ეკონომიკური კრიზისები, რომლებიც კვლავ სტუმრობს კაპიტალისტურ ეკონომიკას, ჩვენ კი ჯერ წარმოების 1989 წლის დონე ვერ აღგვიდგენია; საბაზრო ეკონომიკამ დათესა უნდობლობა მიმწოდებელსა და მომხმარებელს შორის და საქართველოს ბაზარი მდარე და ფალსიფიცირებულ საქონელს მიაქვს, რაც მთავარია, საბაზრო კონკურენცია წარმოშობს თავის ანტიპოდს — მონოპოლიას - რომელიც ბატონობს საქართველო ბაზარზე.

ჩვენ არ ვამტკიცებთ, რომ საბაზრო ეკონომიკისკენ შემობრუნება არ გვჭირდებოდა. ვამბობთ მხოლოდ, რომ საჭირო იყო გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკური სტრატეგიის უფრო ღრმა გააზრება და არა ხელისცეცებით სვლა შაბლონურად გააზრებული ბაზრისაკენ.

ქვემოთ მოცემულია მცდელობა მოგვეცა ღირებულებათა წინააღმდეგობების კლასიფიკაცია. გამოვყავით მათი რამდენიმე მსხვილი ბლოკი, მათ შორის:

პირველი: წინააღმდეგობები ცალკეული ღირებულებების ან მათი ერთგვაროვანი, ერთიმეორის გადამფარავი ფაფუფის „საკუთარ თავში“. მათი მაგალითია საბაზრო ეკონომიკის ზემოთ დასახელებული ნაკლოვანებები: თუ ისინი „გარედან“ არ შეივსო,

საზოგადოება წინსვლას შეაჩერებს. ნაკლოვანი დემოკრატია, თავად იგი უმრავლესობის (ხალხის) ძალაუფლებას ნიშნავს და დაუცველს ტოვებს უმცირესობებს და ერთეულებს, განურჩევლად იმისა, რამდენად მნიშვნელოვანია მათი საჭიროებები და მათი აზრები. ამიტომ ხდება დემოკრატის შევსება უმცირესობის დაცვის მექანიზმებით, რომლებიც ჩვენს წარმოსახვაში დემოკრატის ნაწილად ასოცირდება, სინამდვილეში კი მისთვის გარედან მიმატებული, უცხო ელემენტია. როგორც ერთის, ისე მეორის შემავსებელი მექანიზმები შემოაქვს სახელმწიფოს თავისი მმართველობითი გამოცდილებისა და მეცნიერთა კვლევებისა და დასკვნების საფუძველზე, რომლებიც ასევე ემყარება ღირებულებით ორიენტირებს, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, თითქოს სახელმწიფოს ობიექტური, მით უფრო - უნაკლო, ღირებულებები შემოჰქონდეს;

- მეორე: წინააღმდეგობები ცალკეულ ღირებულებებს შორის. ავიღოთ ისეთი მაღალი ღირებულებები, როგორებიცაა სრული დასაქმება და ფასების სტაბილურობა. ერთიც და მეორეც მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებს მიეკუთვნება, მაგრამ უდავოა მათი „ზეეკონომიკური“ სოციალური მნიშვნელობაც. პოლიტიკოსებს, ჩვეულებრივ სჯერათ, რომ მათ იციან, როგორ დაძლიონ უმუშევრობა, ხშირად პირდებიან კიდევ დაუსაქმებლებს სამუშაო ადგილების შექმნას. ეკონომიკის ცალკეულ უზნებზე ამან შეიძლება არანაირი უარყოფითი შედეგი არ გამოიწვიოს, მაგრამ როდესაც დასაქმება მაკრომასშტაბითაა საგრძნობი, ძნელდება ინფლაციის შეკავება არა იმიტომ, რომ ახლადდასაქმებულზე დამატებითი ხელფასი გაიცემა, არამედ იმიტომ, რომ შრომაზე იცვლება მოთხოვნისა და მიწოდების თანაფარდობა და მის კვალდაკვალ გარდუვალი ხდება ხელფასის ზრდა და იზრდება ეკონომიკური კრიზისის ალბათობაც. ამ წინააღმდეგობის გადანყვეტა შესაძლებელია, მისი მოსპობა - არა და ყოველ მომდევნო ეტაპზე ახალი გადანყვეტა ხდება აუცილებელი, მაგრამ არც გადანყვეტა იოლი - იგი ეკონომიკური მექანიზმების ჯეროვან ცოდნას ითხოვს.

- მესამე: წინააღმდეგობები ინდივიდუალურ და საზოგადოებრივ ღირებულებებს შორის;

- მეოთხე: წინააღმდეგობები დროთა (ეპოქათა) შესაყარზე ანუ ტრადიციულ და ახალ ღირებულებათა შორის (ბოლო ორი წინააღმდეგობის ანალიზს აქ არ შევუდგებით).

და, ბოლოს, ჩვენთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი, მეხუთე: წინააღმდეგობები სივრცეში ანუ ადამიანთა დიდი ტერიტორიული ერთობების - ხალხების (ერების) - ღირებულებებს შორის. წინააღმდეგობათა ეს კლასი თავისებურად იმეორებს წინა ოთხს, მაგრამ მაინც ცალკე კლასს წარმოადგენს, რადგან საქმე გვაქვს მათ (წინააღმდეგობათა) უფრო მაღალ დონესთან. ამ დონეზე ან ერთი ხალხი (შესაძლოა მისი მთავრობა) ესწრაფვის სხვა ხალხის ღირებულებათა გაზიარება-განხორციელებას და აწყდება თავისი თანამემამულეების - შესაძლოა აგრეთვე

თავისი მთავრობის – კონსერვატიულ განწყობებს, ან ეს სხვა ხალხი ცდილობს განავრცოს მასზე საკუთარი ღირებულებები – და ამ შემთხვევაში იგი შესაძლოა ნააწყდეს დაბრკოლებებს უწინარესად ობიექტური და სუბიექტური პირობების მოუმწიფებლობა-სა ან, საერთოდ არარსებობასთან დაკავშირებით. განვრცობა ისტორიულად ხდებოდა დამპყრობლის მიერ დაპყრობილის დამორჩილების მიზნით, რადგან როცა დაპყრობილს სარწმუნოებასა და ენას ართმევ, იგი უფრო ადვილად სამართავი ხდება.

თანამედროვე ცივილიზაციაში საკუთარი ეროვნული ღირებულებების სხვებზე განვრცობა შეიძლება ხდებოდეს კეთილი მიზნებით – როცა ერთ ხალხს თავისი ღირებულებები გულწრფელად მიაჩნია ჭეშმარიტად (ან უფრო მოწინავედ მანაც). მაგრამ იგი შეიძლება ხდებოდეს აგრეთვე ადამიანთა და მთელი ერებისთვის დამახასიათებელი იმ ბუნებრივი სწრაფვით, რომ დაიმსგავსონ სხვა. ორივე შემთხვევაში დიდი დაფიქრება საჭირო, რადგან ღირებულებათა სივრცობრივი გავრცელება შეიძლება ნააწყდეს სულ სხვა ეროვნულ ნიადაგს, რომელზეც უცხო ნერგი ვერ გაიხარებს ან გაიხარებს და, კარგა ხნით, სასურველ ნაყოფს ვერ მოგვცემს.

ამ კუთხით დამაფიქრებელია ევროკავშირის ლისაბონის ხელშეკრულების ის პუნქტიც, რომლის მიხედვითაც ევროკავშირმა ხელი უნდა შეუწყოს თავისი ღირებულებების გავრცელებას მთელ მსოფლიოში. უმჯობესი კია თვითონ მოვახდინოთ ჩვენს ევროპულ კეთილისმსურველებთან ერთად იმის სკრუპულოზული გამოკვლევა, რა ევროპულმა ღირებულებებმა შეიძლება იხარონ ქართულ ნიადაგზე და რა არის საჭირო იმისათვის, რომ იხარონ.

ვერ ვიტყვი, რომ ასეთ ღირებულებებს მიეკუთვნება: ადამიანის ღირსების პატივისცემა; პლურალიზმი (მრავალფეროვნება); დისკრიმინაციის დაუშვებლობა; შემწყნარებლობა; ქალთა და მამაკაცთა თანასწორობა და მათთანანი, რომლებიც ევროკავშირის დოკუმენტებში წინა პლანზეა წამოწეული. ვერ ვისაუბრებთ იმაზე, როგორ გავახაროთ ისინი ქართულ ნიადაგზე, რაკი ისინი ამ ნიადაგზეა (მასზეცაა) ნაშობი. ქართველი ხალხის ორიენტირი დასაბამიდან იყო ისეთი ღირებულებებიც, როგორებიცაა: თავისუფლება; ადამიანის უფლებების, მათ შორის უმცირესობის უფლებების დაცვა და იმავე დოკუმენტებში დასახელებული ზოგი სხვა ღირებულება. ყოველივე ამით შეგვიძლია ვიამაყოთ და ამიტომაც მიგვაჩნია ევროპული კულტურა ჩვენთვის მახლობლად. გასარკვევი ის არის, რა პირობებში, რა ფორმითა და საშუალებებით (რა ინსტიტუტებით) ხორციელდება დღეს ისინი იქ და აქ. გლეგალური (ფორმალური) ინსტიტუტები იქ ხანგრძლივი ისტორიული პერიოდის მანძილზე ყალიბდებოდა და ეს ხდებოდა საზოგადოებრივ-ეკონომიკური სტრუქტურების ცვლილება-განვითარების კვალდაკვალ და მათთან მისადაგებით. ჩვენ კი ჯერ მხოლოდ სვლა დავიწყეთ თანამედროვე სტრუქტურებისკენ და დავინწყეთ იგი ზიგზაგებით, შეფერხებებითა და უკუსვ-

ლებთან შეწყვილებით. ამის შედეგია დასახელებულ ღირებულებათა სხვადასხვაგვარი დეფორმაცია და მათი არათანმიმდევრული განხორციელება.

ამის შედეგია ჩვენი მკვეთრი ჩარმოჩენაც ისეთი ღირებულებითი ორიენტირების დაცვაში, როგორებიცაა კანონის უზენაესობა და სამართლიანობა, რომლებიც ასევე დასახელებული ევროკავშირის დოკუმენტებში ზემოთ ჩამოთვლილ ღირებულებათა გვერდით. კანონის უპატივცემულობას საფუძველი ჩაეყარა უკვე საბჭოთა ხანაში, როდესაც ხელისუფლება ვეღარ აკაებდა ჩრდილოვანი ეკონომიკის ზრდას და როდესაც მდიდრული ან თუნდ ნორმალური ცხოვრების ძირითად წყაროდ მასობრივად იქცა ყალბისმქნელობა. კანონი ერთს ითხოვდა, ცხოვრება – მეორეს და ამ დაპირისპირებამ შვა მძლავრი კორუფციული მანქანა. პოსტსაბჭოური პერიოდის თავდაპირველმა ქაოსმა კიდევ უფრო გაამძაფრა ეს პროცესები. მათ შორის პრივატიზაციაც ელიტარულ-მიმტაცებლური ნიშნით წარიმართა. თუ იმხანად სამართალს სამართლიანობის რალაც ნიშანწყალი დაეტყო, ეს მოხდა პარადოქსულად – მიმტევებლურად წვრილ კანონდამრღვევთა მიმართ, რომელთა უმრავლესობას არსებობის სხვა საშუალება აღარ გააჩნდა. ხოლო არაკანონიერების მიტევება, სათავეშივე თუ არა, მერე და მერე მანაც, კორუფციის შენაკადი ხდება.

კორუფციულ მანქანას დრო მხოლოდ სახეს უცვლიდა, თორემ იგი, პატარ-პატარა პაუზების შემდეგ, კვლავ ნელში იმართებოდა და არც ახლავა შექმნილი იმის პირობები, რომ მან კვლავ უფროდაუფრო არ იბარტყოს. სოციალური დიფერენციაციაც, ბუნებრივია, ჩვენთან საბაზრო მექანიზმის შედეგად კი არ გაღრმავდა, არამედ — უსამართლობის შედეგად და ყველაფერზე მეტად ამან გამოიწვია ღირებულებითი ორიენტირების სისტემური დეფორმაცია.

ვითარების გასაჯანსაღებლად ჩვენ უთუოდ დაგვჭირდება ევროპული გამოცდილების შესწავლა და გაზიარება, მარამ ევროპასთან “ფეხანყობილ” სვლას, ჯერჯერობით მანაც, ვერ შევძლებთ და ნურც შევეცდებით. არც ინერცია მოგვცემს ამის საშუალებას და არც სადღესოდ ჩამოყალიბებული საზოგადოებრივ-ეკონომიკური სტრუქტურები. სამართლებრივი ინსტიტუტების ადმინისტრაციულ „გამაგრებას“ კი, ვაითუ, მხოლოდ ის მოჰყვეს, რომ ჩვენი კორუფციონერების ნაწილმა, რომელიც დღეს ხისტი მეთოდებითაც გადის ფონს, „ფეხი აუნყოს“ დასავლეთში გამოყენებულ “ცივილურ” მეთოდებს. იქაც ხომ არის კორუფცია!

ამტკიცებენ, კორუფციის ვირუსი ფინეთში ვერასდროს იხარებსო, და ამას ფინელთა ისეთი ღირებულებითი ორიენტირებით ხსნიან, როგორიცაა: ფინელებს არა აქვთ ფუფუნებისაკენ სწრაფვა – ფუფუნება სულელთა შუასაუკუნეების აღმოსავლურ გართობად მიაჩნიათ; ისინი ხალხის მოძულეობად თვლიან მის ხარჯზე გამდიდრებას, ხოლო მომავალი თაობების მოძულეობად – საბიუჯეტო სახსრების გაფლანგვას: მათ სწამთ, რომ ჯობს მათმა შვილებმა

და შვილიშვილებმა თვითონ გაიკაფონ ცხოვრების გზა; სწამთ, რომ ქურდი ვერასდროს გახდება თავისუფალი, რაკი ვერ განთავისუფლდება თავისუფლების აღკვეთის შიშისაგან.

ღირს ინფორმაციის გავრცელება ამ მაღალ და ლამაზ ღირებულებათა შესახებ, ოღონდ უტოპიური იქნებოდა ოცნება იმაზე, რომ ამით შევძლებთ მათ „გადმოღებას“. მათ მხოლოდ დღევანდელი სტრუქტურები კი არ გადალობებოდა წინ, არამედ თვით ქართველიც თავისი, ფინელისაგან განსხვავებული, ხასიათით, რომელიც სადღეისოდ ამ სტრუქტურებსაა მისადაგებული. თორემ არ გვგონია, ფინელი ქართველს სიყვარულის თაყვანისცემასა და სიძულვილის გამობაში გაეჯიბროს. ქართველი მხოლოდ იმას ამჯობინებს, რომ თვითონ გასწიოს ხელგამლით ქველმოქმედება და აქეთ არ გახდეს მისი მთხოვნელი. ამ ორ ვარიანტს შორის კიდევ არის ერთი: მოსანყენი და, ხშირ შემთხვევაში, აუტანელი ღარიბული ცხოვრება. ჩვენი ხალხის უმრავლესობა მიეჩვია მას, ოღონდ – არ შეჰგუებია: ბევრი გაცვლიდა მას ფუფუნებაზე თუნდ დიდი რისკის ფასად. და ეს არის კორუფციის საშიში რეზერვი.

ჩვენ არ ვუდარებთ ერთმანეთს ამ ორი ერის აქ დასახელებულ ღირებულებით ორიენტირთა ავკარგს. გამოვდივართ მხოლოდ იქიდან, რომ მაქსიმალიზმი სულაც არ არის ქართველის ბუნებითი ნაკლოვანება – რომ მისი მახინჯი გამვლენა არსებული სტრუქტურებითა და მდგომარეობით არის განპირობებული. სანამ ისინი არ შეიცვლება, პროპაგანდა და კანონის გამკაცრება ვერ მოგვცემს სასურველ შედეგს. გამოსავალი ის არის, რომ ქართველის მაქსიმალიზმის დათრგუნვას კი არ შევეცადოთ, არამედ იმ სტრუქტურების შეცვლას, რომელიც ხელს უშლიან მის საღ გამოვლინებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ჭავჭავაძე ი. შინაური მიმოხილვა. 1985 წელი, თებერვალი. თხზ. სრული კრებული 10 ტომად. ტ. V. სახელმწიფო გამომცემლობა. თბ., 1955.
2. ვეშაპიძე შ. კაცობრიული ღირებულებები და ეკონომიკის ღირებულებითი ორიენტირები. იხ.: nplg.gov.ge “ციფრული ბიბლიოთეკა ივერიელი”, 2012.